Folkhälsomyndigheten

TILL DIG SOM ÄR VERKSAMHETSUTÖVARE
OCH DRIVER EN SKOLA ELLER FÖRSKOLA

Städning i skola och förskola

Välstädade lokaler ger bättre hälsa och prestationer i skolarbetet

Här kan du läsa om varför städning är viktigt, vilka rutiner för städning som bör finnas, hur du kan lägga upp arbetet och vilka regler som gäller.

En hälsosam inomhusmiljö i skola och förskola är viktigt, eftersom barn och unga tillbringar mycket tid där. Damm kan orsaka besvär och trötthet, och därför påverkar städningen barnens förutsättningar att prestera väl i skolarbetet. Barn är särskilt känsliga för fysiska och kemiska faktorer och har svårt att styra över vilka miljöer de vistas i.

Många barn har hälsobesvär som beror på brister i inomhusmiljön i skolan. Studier visar även att många barns allergier försämras när de är i skolan eller förskolan, där halterna av damm och allergener ofta är högre än i andra inomhusmiljöer. En av orsakerna är att många personer vistas på en liten yta, vilket ställer höga krav på städningen. En välstädad miljö är också betydelsefull för att bryta smittvägar och minska risken för smittspridning.

VARFÖR STÄDNING ÄR VIKTIGT

- Damm i inomhusmiljön kan orsaka besvär som kliande ögon, irriterade slemhinnor och allmän trötthet.
- Barn med astma, allergi och annan överkänslighet kan få mer besvär i dåligt städade lokaler.
- Damm innehåller många olika ämnen som kan påverka hälsan negativt, till exempel mögel, kvalster, bakterier och virus, pollen och pälsdjursallergener.
- I damm finns också kemikalier som kan påverka hälsan negativt, till exempel hormonstörande ämnen som mjukgörare från plaster och flamskyddsmedel från elektronik. Barn kan få i sig kemikalierna genom att andas in dammet. De kan också få i sig dammet genom huden eller munnen.
- Rengöring av toaletter, hygienutrymmen, beröringsytor som dörrhandtag, strömbrytare och leksaker är särskilt viktigt för att minska risken för smittspridning.

Förutsättningar för bra städning

Målet med att städa är att ta bort damm, partiklar, föroreningar och smittämnen från inomhusmiljön. Det här ska du tänka på för att uppnå en bra städning:

- Planera lokalen så att den blir så lättstädad som möjligt.
- Tydliggör ansvarsfördelningen.
- Se till att det finns skriftliga rutiner.
- Använd effektiva städmetoder och skonsamma rengöringsmedel.
- Följ upp att städningen ger ett bra resultat.
- Upphandla för en bra städning.

Planera lokalen så att den blir så lättstädad som möjligt

- Ytskikt på golv, väggar, bänkar och dylikt bör vara hela, släta och lätta att rengöra.
- Golvytor bör kunna rengöras med moppar eller städmaskiner. Undvik prång och vinklar. Dra elkablar bakom lister. Begränsa antalet olika golvmaterial eftersom de kan kräva olika städteknik.
- Undvik inredning där damm kan samlas, som horisontella ventilationsrör och väggar av tegel. Förvara saker och material i skåp med luckor istället för på öppna hyllor.
- Undvik heltäckningsmattor och andra textila golv eftersom dessa med tiden kan samla allergiframkallande ämnen och damm.
- Använd textil inredning som mattor, stoppade möbler, kuddar och gardiner så sparsamt som möjligt eftersom dessa samlar damm.

Utforma entréerna så att smuts hindras att komma in i byggnaden, till exempel genom att dela in entrén i tre zoner:

- En för avskrapning av skor (avskrapningsgaller utanför dörren).
- En för avtorkning (turfmatta, gummilamellmatta eller liknande).
- En för uppsugning av vatten (textilmatta innerst).

Tydliggör ansvarsfördelningen

Som verksamhetsutövare är du ytterst ansvarig för att inomhusmiljön är god och att lokalerna städas på ett bra sätt. Du ska fortlöpande planera och följa upp verksamheten, för att förebygga ohälsa. I egenkontrollen bör det framgå vem eller vilka som har ansvar för städningen.

Se till att det finns skriftliga rutiner

Rutiner för städning och rengöring ingår i egenkontrollen. Alla som har ansvar för städningen ska känna till rutinerna. Städrutinerna bör anpassas utifrån lokalens utformning och hur den används och omfatta hela lokalen, inklusive inredning och utrustning. Rutinerna kan bland annat beskriva vilken städmetod som ska användas och hur ofta man ska städa. Lokaler som används varje dag bör städas varje dag, till exempel klassrum, grupprum, lekrum, gymnastikhallar och toaletter. Om lokalerna används på kvällar och helger bör städningen utökas.

Rutiner för daglig städning

Rutiner för daglig städning bör till exempel omfatta:

- Dammtorkning av lättåtkomliga ytor som golv, bord, bänkar, hyllor och stolar.
- Dammsugning av stoppade möbler och mattor av textil.
- Avtorkning av ytor som man ofta tar i med händerna, till exempel handtag och strömbrytare.
- Rengöring av hygienutrymmen, som toaletter, skötrum och duschrum.
- Rengöring och desinficering av ytor där risken för smittspridning är stor; till exempel bör skötbord desinficeras efter varje användning.

Utöver detta bör rutinerna även omfatta rengöring av leksaker, pedagogiskt material, gymnastikredskap, textilier till sovmiljöer och städutrustning efter behov.

Rutiner för storstädning

Storstädning bör göras återkommande och till exempel omfatta:

- Djuprengöring och eventuell polish och vax av golv.
- Dammtorkning av högt belägna ytor, till exempel armaturer för belysning, rör och don för ventilation, höga skåp.

- Djuprengöring av mattor, rengöring och tvätt av stoppade möbler och andra textiler som exempelvis gardiner.

Vissa moment, till exempel tvätt av gardiner, kan vara lämpligt att utföra ett par gånger per år. Andra moment, till exempel dammtorkning av högt belägna ytor, kan behöva utföras flera gånger, beroende på vilken belastning verksamheten utsätts för.

Använd effektiva städmetoder och skonsamma rengöringsmedel

De städmetoder som används ska vara ändamålsenliga och effektiva. De bör minimera risken att virvla upp damm och anpassas till de material eller ytskikt som rengörs. Den dagliga städningen kan utföras med torra städmetoder, och en lätt fuktad mopp kan användas för att ta bort fläckar. Stoppade möbler och mattor behöver dammsugas.

Farliga och irriterande kemiska ämnen finns i många rengöringsmedel. Produkter som kan ge besvär på grund av kemiska ämnen och starka lukter bör undvikas. Det är bra om de rengöringsmedel och desinfektionsmedel som används är skonsamma, biologiskt nedbrytbara och miljömärkta. På Kemikalieinspektionens webbplats kan du läsa mer om hur du kan minska mängden farliga kemikalier i skola och förskola.

Material till skola och förskola (kemi.se)

Följ upp att städningen ger ett bra resultat

Som verksamhetsutövare bör du fortlöpande följa upp och utvärdera städningen, för att säkerställa att rutinerna och metoderna ger ett bra resultat. Uppföljningen bör innehålla dialog med de elever, barn och personal som vistas i lokalerna. Förslagsvis genom elevenkäter, via skolhälsovård och elevråd och genom skyddsronder och arbetsmiljöronder.

Upphandla för en bra städning

En bra städning börjar ofta med hur städningen upphandlas. Ställ de rätta kraven och se till att bägge parter är införstådda med vad som gäller. Följ upp att städning utförs enligt avtalet och åtgärda vid behov.

Lagstiftning och tillsyn

Skolor och förskolor är anmälningspliktiga verksamheter enligt miljöbalken. Det är ditt ansvar som verksamhetsutövare att känna till miljöbalken och de tillhörande författningarna som berör verksamheten. Kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnd är ansvarig för tillsyn enligt miljöbalken.

Folkhälsomyndigheten ger vägledning om städning i skolor och förskolor i allmänna råd. Det är bra om du som ansvarar för en skola eller förskola har kunskap om råden.

RELEVANTA LAGAR,FÖRORDNINGAR OCH ALLMÄNNA RÅD

- Miljöbalken (1998:808)
- Förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
- Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll
- Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2001:2) om egenkontroll
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om städning i skolor, förskolor, fritidshem och öppen fritidsverksamhet (FoHMF 2014:19)

Den här informationen vänder sig till dig som driver en skola eller en förskola och är en introduktion till arbetet med städning. Den som ansvarar för en skola eller förskola ska bedriva ett löpande, systematiskt arbete för att förhindra att lokalerna eller det man gör i verksamheten påverkar människors hälsa eller miljön negativt. Det ska till exempel finnas rutiner för städning och rengöring av lokalerna. Publikationen beskriver varför städning behövs, vilka rutiner som bör finnas och vilka regler som gäller.

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten 2022 Artikelnummer 22157
Foto: Zurijeta/Thinkstock! (omslag), Lieselotte Van Der Meijs/Scandinav bildbyrå (s. 3), Astrakan images (s. 4).